
Vrijheid en dienstbaarheid

Aantekeningen bij 1 Korinthe 10:23-33 en 8:1-13

10:23 Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar niet alle dingen zijn nuttig. Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar niet alle dingen bouwen op.
24 Laat niemand zijn eigen voordeel zoeken, maar ieder dat van de ander.
25 Eet alles wat in de vleeshal verkocht wordt, zonder naar iets navraag te doen omwille van het geweten.
26 Van de Heere immers is de aarde en haar volheid.
27 En als iemand van de ongelovigen u uitnodigt, en u wilt naar hem toe gaan, eet dan alles wat u wordt voorgezet, zonder naar iets navraag te doen omwille van het geweten.
28 Indien echter iemand tegen u zegt: Dat is een afgodenoffer, eet het dan niet, omwille van hem die u dat te kennen gaf en omwille van het geweten. Van de Heere immers is de aarde en haar volheid.
29 Ik heb het echter niet over uw eigen geweten, maar over dat van de ander. Immers, waarom zou mijn vrijheid onder het oordeel vallen van het geweten van een ander?
30 En als ik door genade aan de maaltijd deelneem, waarom word ik dan gelasterd om iets waarvoor ik dank?
31 Of u dus eet of drinkt of iets anders doet, doe alles tot eer van God.
32 Geef geen aanstoot, niet aan de Joden en de Grieken, en ook niet aan de gemeente van God,
33 zoals ik ook in alles probeer allen te behagen, door niet mijn eigen voordeel te zoeken, maar dat van velen, opdat zij behouden worden.

8:1 En wat de afgodenoffers betreft: wij weten dat wij allen kennis bezitten. De kennis maakt opgeblazen, maar de liefde bouwt op.
2 En als iemand denkt iets te weten, dan heeft hij nog niets leren kennen zoals men het behoort te kennen.
3 Maar als iemand God liefheeft, is hij door Hem gekend.
4 Wat dus het eten van afgodenoffers betreft: wij weten dat een afgod niets is in de wereld en dat er geen andere God is dan Eén.
5 Want al zijn er ook die goden genoemd worden, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde (zoals er vele goden en vele heren zijn),
6 toch is er voor ons maar één God: de Vader, uit Wie alle dingen zijn, en wij voor Hem, en één Heere: Jezus Christus, door Wie alle dingen zijn en wij door Hem.
7 Maar niet in allen is deze kennis, want sommigen, die in hun geweten tot nu toe niet los zijn van de afgod, eten het vlees als afgodenoffer, en hun geweten, dat zwak is, wordt bevlekt.
8 Voedsel nu brengt ons niet dichterbij God, want hetzij dat wij eten, wij hebben daardoor bij God geen overvloed; en hetzij dat wij niet eten, wij lijden daardoor bij God geen gebrek.
9 Maar let erop dat deze vrijheid van u niet op een of andere manier een aanstoot wordt voor hen die zwak zijn.
10 Want als iemand u, die deze kennis bezit, in een afgodstempel aan tafel ziet aanliggen, zal dan zijn geweten, omdat het zwak is, er niet toe aangezet worden om afgodenoffers te eten?
11 En zal zo de broeder die zwak is door uw kennis verloren gaan, een broeder voor wie Christus gestorven is?
12 Door zó te zondigen tegen de broeders en hen in hun geweten, dat zwak is, te treffen, zondigt u tegen Christus.
13 Daarom, als het voedsel mijn broeder doet struikelen, dan zal ik in eeuwigheid geen vlees meer eten, opdat ik mijn broeder geen oorzaak geef tot struikelen.

Hoofdstuk 10:23-33

In deze passage worden twee belangrijke elementen uit het leven van een christen op een prachtige manier met elkaar verbonden. Paulus sluit hiermee naadloos aan op de situatie in de gemeente van Korinthe. Enerzijds benoemt hij de vrijheid van de christen binnen de relatie met Christus en

anderzijds benadrukt hij dat iedere christen - binnen en buiten de gemeente - de taak heeft om te dienen.

We vinden hier belangrijk onderwijs over het kenmerkende van de relatie met God en het omgaan met vragen waarmee anderen je confronteren. Hoe leef je voor God in een wereld waarin zoveel dingen niet tot Gods eer zijn? Ook voor christenen in deze tijd zijn dit belangrijke notities.

Vers 25-27

Paulus gebruikt de vragen rondom het eten van offervlees om hier onderwijs over te geven.

Korinthe was een stad met veel heidense tempels en met veel afgoden. Men vereerde Poseidon, de oppergod van de zee; Afrodite (Venus of Astarte), de godin van de liefde, Asklepios, de god der geneeskunde; Isis, godin van de vruchtbaarheid; Pallas Athene, de godin van de wijsheid; Artemis of Diana, de godin van de jacht en van de dood; Dionysus, god van de wijn; Zeus (Jupiter), de opperste der goden; Hermes (Mercurius), de god van de kooplieden (Hand. 14:12). Men zegt dat Korinthe 23 heiligdommen bezat. Iemand die in deze stad tot geloof kwam, moest dus radicaal breken met deze afgodische cultuur. Niet voor niets schrijft Paulus: *Daarom dan, mijn geliefden, ontvlucht de afgoderij* (10:14).

Bij iedere gelegenheid werd door de overheid en door het volk op feestdagen geofferd. De christenen uit de heidenen werden ook dikwijls uitgenodigd, want velen hadden nog het contact met hun vrienden en kennissen bewaard. Ook kon een christen op de markt vlees kopen. Hij liep evenwel de kans daar vlees te krijgen, dat de priesters hadden overgehouden van hun diensten en dat zij hadden doorverkocht aan de vleesverkopers. Was het nu toegestaan offervlees te eten? Of moest eerst een nauw onderzoek worden ingesteld naar de herkomst van het vlees? Werd iemand occult gebonden, indien hij het offervlees nuttigde, of deed het de christen niets meer, omdat deze met de afgoderij had gebroken? Ondanks de kennis van het evangelie waren toch de meningen hierover verdeeld.

Onder de christenen uit de heidenen waren er die vrijmoedig van het offervlees aten. Zij kenden de ware God en loochenden het bestaan van afgoden. Anderen zagen dit offervlees toch nog als iets wat verbonden was met de boze geesten. Zij weigerden het te eten, en als zij niet zeker waren van de herkomst, aten zij het liever helemaal niet en ze konden er weinig begrip voor opbrengen dat anderen die vrijheid wel namen. Van de richting die zich naar Petrus noemde (1:12, 3:22), zullen er wel velen geweigerd hebben om offervlees te eten (vgl. Dan.1:6-16).

Paulus benadrukt dat je niet bij alles na moet vragen wat de oorsprong ervan is. Geniet er gewoon van en ga niet steeds te rade bij je geweten. Alles is immers van God. Paulus gaat hier uit van de relatie tussen Christus en de christen, waarover hij al eerder schreef dat 'wij het denken van Christus hebben' (2:16). De geestelijke mens is in staat om de dingen te zien zoals ze werkelijk zijn in Gods ogen (2:12-16).

Het geweten is het 'geestelijke orgaan' waarmee de christen - geleid door Gods Geest - contact heeft met God en waarmee de Heere Zijn wil in ons duidelijk maakt. Een rein geweten is kenmerkend voor de open en eerlijke relatie met de Heere (vb. 1Tim.1:19; 2Tim.1:3).

Verderop in de aantekeningen vind je meer info over het geweten.

Als je leeft in het licht met de Heere, kan je geweten niet tegelijkertijd het signaal afgeven dat je iets fout doet. Het beleven van die relatie is namelijk onlosmakelijk verbonden met het hebben van een rein geweten. Of je geweten geeft aan dat je zonde doet, óf je ervaart dat de relatie met de Heere goed is. Als het 'alarm' van je geweten niet afgaat, dan is er niets mis. Een geweten wat luistert naar de Heere, hoef je geen handje te helpen. Dit alles is het uitgangspunt van Paulus voor het christenleven.

Maakt het dan helemaal niet uit wat je wel en niet doet? Uiteraard wel! Als er één brief is waar dit duidelijk wordt, is het wel de eerste Korinthebrief (zie bijv.10:14).

Ook voor voedsel waren er voor de heidenen duidelijke richtlijnen gegeven door de apostelen (Hand.15:20), waaronder de regel dat men geen vlees mocht eten wat aan de afgoden geofferd was.

Het gaat hier echter om twijfelgevallen (met als concreet voorbeeld de herkomst van vlees), waarin je een buitenproportionele actie moet uitvoeren om er achter te komen of iets wel of niet goed is.

Je zit al aan tafel (er is contact met je gastheer) en je bord staat al voor je met een lekkere bout erop en dat ga jij nog eens even checken of het vlees wel OK is... In dit geval maak je meer kapot dan dat je de kans benut om het contact te verdiepen.

Paulus voert hier uiteraard geen pleidooi om alles maar te doen, waarvan je weet dat het fout is. Ook daarvoor heb je een geweten gekregen, om te verstaan wat Gods wil is. Hij benadrukt hier dat het allereerst gaat om het uitleven van een relatie tussen God en jou, waarin je alle dingen die je doet in een ander licht ziet. Je beseft dat alles van Hem is; je geniet en je dankt Hem daarvoor. Het krampachtig uitpluizen van dingen omwille van een rustig geweten hoort niet bij zo'n levenshouding.

Vers 28-29

Paulus gaat een stap verder met zijn onderwijs. Als iemand je erop attendeert dat iets fout is, laat het dan na vanwege het geweten van de ander. Niet omdat jij het niet zou mogen van God (28), of omdat een ander het je zou verbieden (29). Jouw geweten valt immers onder God en niet onder de regie van een ander (2:12-16).

Ik hoef in principe niets te laten omdat iemand dat wil. Hoe kan immers het voor mij fout zijn om iets te doen, terwijl ik God ervoor dank?

Vers 30-33

Waarom dan toch het besluit om iets te laten als een ander me erop attendeert dat ergens 'een luchtje aan zit'? De hoofdreden om dit te doen is de missie die we hebben vanuit Christus. Het doel van een christen op aarde is om te dienen. Een christen moet geen struikelblok zijn in de gemeente, waardoor anderen in verwarring raken. Een christen moet ook niet zo leven dat ongelovige Joden daardoor weerhouden worden om tot Christus te komen, of zo te leven dat het voor heidenen onduidelijk wordt wat het verschil is tussen een leven mét of zonder Christus.

Zoek daarom niet je eigen voordeel. Laat je doel de behoudenis van velen zijn.

Concluderend: Het is allereerst belangrijk dat je weet hoe het tussen God en jou zit en dat je leeft in Zijn vrijheid en in dankbaarheid. Daarnaast is het belangrijk dat je beseft dat je door Christus bent geroepen tot dienstbaarheid, zowel in de gemeente als daarbuiten.

Je hebt in Christus de vrijheid gekregen om van dingen te genieten, omdat alles van God is en je er Hem voor mag danken. Je hebt in Christus ook de vrijheid gekregen om iets te laten, als je weet dat een ander daardoor in gewetensnood komt (29) en/of diens behoudenis in het gedrang komt (33). Dien de ander daarin vanuit je vrijheid, opdat je hem of haar ook zo kunt laten zien wie Christus is. Benut vraagstukken rondom 'goed of fout' om in gesprek te komen over de essentie van het dienen van Christus.

Vers 23-24

Hiermee zijn we terug bij de aanhef van deze passage, waarin zowel de vrijheid als de dienstbaarheid benoemd worden. Alle dingen zijn voor een christen (de geestelijke mens die leeft in een levende relatie met Christus) geoorloofd. Niet alles wat een christen doet, is echter ook nuttig voor de gemeente. Laten we er daarom vanuit de vrijheid in Christus altijd op gespist zijn om het 'heil' van de ander te zoeken. Laten we ons niet alleen bezig houden met het vraagstuk over 'fout of goed', maar ook met 'opbouwend of niet opbouwend'.

Romeinen 14 en Galaten 5

Ook in Romeinen 14 behandelt Paulus deze thematiek. Daar benadrukt hij Paulus deze zelfde lijn: eerst is het belangrijk om te weten wat de vrijheid in Christus inhoudt en vervolgens is het belangrijk dat we vanuit deze vrijheid elkaar dienen en zo vanuit Christus ook naast de ander gaan staan, om zo ook 'de ander te behouden'. In Romeinen 14 gaat Paulus alleen in op de relatie tussen broeders en in 1 Korinthe 10 trekt hij het breder; ook in de relatie tot Joden en heidenen (10:32).

In Galaten 5:1 en 13 komen we ook de combinatie van vrijheid en dienstbaarheid weer tegen. Wie aan Christus verbonden is, is verlost van de vloek van de wet en vrij om de Heere te dienen. Dit leven in vrijheid mag zich afspelen binnen de kaders van het gemeentelven als geheel. Daar waar de liefde woont, mogen echter niet onze persoonlijke verworvenheden domineren.

Hoofdstuk 8:1-13

In 1 Korinthe 8:1-13 vinden we meer onderwijs over dit alles. Paulus leidt het onderwerp in met een paar opmerkingen over kennis (gnosis) en het omgaan daarmee. Vers 1 geeft een treffende

beschrijving van de situatie in de gemeente van Korinthe. Dat we hierom echter kennis op zich niet moeten onderschatten en verwerpen, blijkt wel uit het vervolg. In de volgende verzen blijkt kennis alles te maken te hebben met het dienen van de Heere in een 'open' relatie.

In de verzen 4-13 komen we de zelfde principes tegen als in hoofdstuk 10:23-33.

- De individuele vrijheid die de gelovige ervaart bij het dienen van de Heere mag niet leiden tot een negatief effect voor andere gemeenteleden.
- Het geweten wordt ook hier als belangrijk criterium gezien.

Een verschil met de passage uit hoofdstuk 10 is, dat het hier alleen gaat over de omgang tussen broeders en zusters in de gemeente.

Paulus beschrijft twee soorten gemeenteleden.

1. Het ene gemeentelid maakt zich niet druk om afgoden en offervlees, omdat hij weet hoe de zaken in werkelijkheid liggen. Hij heeft daartoe de kennis (vers 4-6) en leeft daar ook naar. Hij heeft er zelfs geen probleem mee om vlees te eten in een afgodstempel. Daarmee laat hij - weliswaar op het scherpst van de snede - zien dat God de enige Heere is. *NB. Dit is dus een andere situatie dan die in 10:21 benoemd wordt.*
2. Het andere gemeentelid - die een zwak geweten heeft - mist de kennis om ontspannen zijn weg door de stad en het sociale leven te kunnen gaan. Desondanks eet hij (af en toe) van vlees, ondanks dat daarbij zijn geweten hem waarschuwt en aanklaagt. Mogelijk eet hij dit toch, omdat hij ziet dat de andere gelovige (die wel de kennis heeft) het ook doet. Deze persoon zondigt hiermee tegen zijn geweten en bevlekt hierdoor zijn geweten.

Uiteraard bevat het onderwijs van Paulus hier een indirecte opscherping voor degene met het zwakke geweten. Die zondigt namelijk bewust tegen zijn geweten en handelt daarmee niet uit geloof (Rom.14:23). Daarmee wordt ten eerste de Heere tekort gedaan. Maar tevens heeft dit ook gevolgen voor de gemeente als geheel. De gemeente functioneert immers als een lichaam (12:26). We lezen tussen de regels door dat kennis heel belangrijk is om de Heere op de juiste manier te kunnen dienen en ook op de juiste manier je weg door deze wereld te gaan. Het is daarom zeker een vraag waard waarom deze mensen deze kennis missen.

Paulus richt zich echter direct tot de gelovigen die de kennis bezitten en daar ook naar leven. Zij hebben de taak om de anderen vanuit hun vrijheid te dienen en daarom dingen te laten, zodat broeders en zusters met een zwak geweten niet verloren zullen gaan en niet zullen 'struikelen'. Hij voegt hier de ernstige waarschuwing aan toe dat iemand die - dit wetende - toch 'schade toebrengt aan de broeders', daarmee zondigt tegen Christus (vers 12). Niet de kennis is het hoogste doel, maar de liefde (vers 1).

Uit dit onderwijs van Paulus kunnen we een aantal mooie principes afleiden.

1. Het belang van een dienende houding. Jij mag vanuit de vrijheid in Christus, vanuit de kennis die je van Hem ontvangen hebt, de ander dienen en kunt hem of haar daarmee ook echt een dienst namens Christus bewijzen.
2. Je eist niet 'dat de ander maar eens moet veranderen', maar je mag zelf een eerste stap zetten. Je bent geen 'slachtoffer van de bekrompenheid van anderen', maar je hebt juist de 'sleutels' in handen om er iets aan te kunnen doen; om iets te bewerken waardoor de ander verder kan groeien tot de kennis die Christus hem of haar wil geven. Wat kun je door je eigen wandel blijkbaar veel voor de ander betekenen!
3. De bedoelde relatie tussen God en mens, is die waarin je in vrijheid leeft, wetend dat God de Heere is van alles. Je leeft letterlijk als een Koningszoon of -dochter.
4. Het geweten is hierin een belangrijk element.

Christus navolgen

Paulus besluit zijn betoog in Romeinen 14 over vrijheid en dienstbaarheid met de volgende passage. Hierin zien benadrukt hij hoe we Christus in dit alles kunnen navolgen.

Rom.15:1-7

'Maar wij, die sterk zijn, zijn schuldig de zwakheden der onsterken te dragen, en niet onszelven te behagen. Dat dan een iegelijk van ons zijn naaste behage ten goede, tot stichting. Want ook Christus heeft Zichzelven niet behaagd, maar gelijk geschreven is: De smadingen dergenen, die U smaden, zijn op Mij gevallen. Want al wat te voren geschreven is, dat is tot onze lering te voren

geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop hebben zouden. Doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus; opdat gij eendrachtelijk, met een mond, moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus. Daarom neemt elkander aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, tot de heerlijkheid Gods.'

Uitwerking van enkele begrippen

Het geweten

Wat is het geweten? De mens bestaat uit geest (centrum), ziel en lichaam (1Thess.5:23).

Het geweten maakt onderdeel uit van de geest van de mens. Het geweten vertelt ons wat goed en kwaad is. Na de wedergeboorte wordt het geweten verder geleerd, ingevuld door God.

Je hebt een goed geweten als je jezelf in het licht van God er van bewust bent dat er op dat moment niets meer tussen God en jou in staat. Je kunt alleen een goed geweten hebben als het rein is voor God (Ps.32:1-2).

Het geweten waarschuwt vooraf aan de zonde, registreert de zonde en klaagt ons na afloop ook aan. Een rein geweten is een geweten wat vrij is van aanklachten vanwege het feit dat je zonde gedaan hebt. Dit kan alleen bereikt kan worden door schuldbelijdenis en verootmoediging voor God en reiniging door het bloed (Rom.8:33; Hebr.9:14; 10:22).

Het geweten van een gelovige wordt geleerd door de Heilige Geest. Hij brengt ons de kennis van Gods wil bij. Dat gebeurt niet op één dag, maar ontwikkelt zich zolang als we leven.

Een goed of rein geweten geeft een maatstaf voor je relatie met God op een bepaald moment. Het is geen absolute maatstaf voor heiliging. God houdt rekening met de verhouding tussen kennis en gehoorzaamheid die je op dat moment hebt. Hij verwacht gehoorzaamheid naar gelang je kennis.

Je geweten blijft in ontwikkeling. Het kan zijn dat je later iets wel als zonde ervaart, terwijl je dat toen je net tot geloof kwam heel anders zag. Het kan ook zijn dat je eerst iets wel als zonde ervaarde, maar dat je naarmate je groeide in het geloof er anders over bent gaat denken.

Belangrijk is in ieder geval dat je nooit de stem van je geweten negeert.

In vers 7 wordt beschreven dat het geweten, wat al zwak is, door het eten van het offervlees bezoedeld wordt. Het grondwoord voor zwak komen we tegen als het tegenovergestelde van sterk (1:25+27), maar kan ook zwak in lichamelijk opzicht betekenen (11:30), of krachteloos in geestelijke zin (Rom.5:6). In de context van de materie die Paulus hier behandelt, wordt een zwak geweten hier gekenmerkt door een gebrek aan kennis. Het is een geweten wat maar niet los kan komen van de gedachte dat veel dingen om de mens heen besmet kunnen zijn door afgoden. Ook al brengt het die mens sociaal gezien in een moeilijke positie, er worden geen innerlijke knopen doorgemaakt. Een zwak geweten is 1, maar als je dan ook nog eens de stem van dat geweten negeert, creëer je een tweede probleem: een bezoedeld geweten; het geweten klaagt je aan. In Rom.14:23 staat dat 'al wat niet uit het geloof is, zonde is'. Nogmaals, negeer nooit de stem van je geweten.

Gnosis

Het is zaak om dit hoofdstuk te lezen in de context van de hele brief en de tijd waarin die geschreven werd. Paulus gebruikt voor kennen het woord 'gnosis'. Het gaat hier om kennis die binnen een tijdsproces is opgedaan, ervaringskennis, verworven kennis.

We kennen binnen het - vroege - christendom ook de stroming 'gnostiek', die leert dat het bij gnosis gaat om het leren kennen en doorgronden van God en Zijn werkelijkheid; dat het gewone menselijke verstand niet tot deze kennis kan leiden, maar dat het slechts verkregen kan worden als geschenk op momenten van geestelijke extase. Dit omgaan met gnosis was een afgeleide van het hellenisme, waarin met gnosis niet alleen het resultaat (kennis) bedoeld werd, maar ook de weg daarnaar toe. De gnostiek in pure vorm werd een leefwijze, waarin de 'gelovigen' door geestelijke meesters tot deze kennis geleid werden.

De gemeente in Korinthe is rijk in alle gnosis (1:5). Paulus is daar dankbaar voor.

Anderzijds ageert hij in deze brief al tegen de invloed van de gnostiek, die de jonge gemeenten binnendringt. De gnostici keren het geloof om in het tegendeel van het evangelie wat Paulus brengt.

De kenmerken van deze gnostische gemeenteleden zijn:

- hun streven naar wijsheidsbeoefening (vanaf hoofdstuk 1:17...)
- het zich beroemen op gnosis en de daaruit voortvloeiende persoonlijke ethische vrijheid (6:12..., 8:1..)
- het zich laten voorstaan op geestesgaven (12)
- neiging tot ascese (7:5...)
- loochenen van de lichamelijke opstanding (15)

Kennis, gnosis, is goed, zo lang het maar voortkomt uit de kracht van Christus' opstanding, afkomstig is van de Heilige Geest zelf en zich uitwerkt in levensheiliging en opbouw van de gemeente.

Paulus koppelt de kennis aan liefde. Gnosis alleen leidt tot hoogmoed (4:6, 4:18-19, 5:2, 13:4), maar gnosis + agapé leidt tot opbouw van de gemeente. De liefde sticht (bouwt het huis - 8:10, 10:23, 14:4, 17).

Behoudenis

Paulus zegt in 8:11 dat de zwakke broeder of zuster verloren gaat door de vrijheden die een andere gelovige zich veroorlooft (vers 11). Het woord voor 'verloren gaan' wat hier gebruikt wordt staat in 1:18 en 15:18 tegenover 'behouden worden' en wordt in 1:19 en 10:10 vertaald met 'verderven'. Betekent dit dat een gelovige toch verloren kan gaan?

1. Paulus sluit hier aan bij de betekenis van het begrip 'behoudenis' zoals we het in alle NT-brieven tegen komen. We komen het begrip behoudenis of zaligheid (Gr. soteria, sozo) in de Bijbel op twee manieren tegen. Als feit en als resultaat of slot van een proces. In de volgende teksten komen beide aspecten duidelijk naar voren.

Behoudenis als een feit vanaf de wedergeboorte:

- *'De Zoon des mensen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was' (Luk.19:10).*
- *'Het zal zijn, dat een ieder, die den Naam van de Heere zal aanroepen, zalig zal worden' (Hand.2:21).*
- *'Geloof in de Heere Jezus Christus, en u zult zalig worden...' (Hand.16:31).*
- *'Indien u met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult u zalig worden' (Rom.10:9).*
- *'Toen wij dood waren door de misdaden, heeft Hij (God) ons levend gemaakt met Christus; uit genade bent u zalig geworden' (Ef.2:5).*
- *'Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing van Heilige Geest' (Tit.3:5).*

Behoudenis als resultaat van een proces:

- *'Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden' (Matth.24:13).*
- *'En dit zeg ik te meer, omdat wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is, dat wij nu uit de slaap ontwaken; want de zaligheid is ons nu nader, dan toen wij eerst geloofd hebben' (Rom.13:11).*
- *'Alzo dan, mijn geliefden, zoals u te allen tijd gehoorzaam geweest bent, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezigheid, werkt uw zaligheid met vrees en beven' (Fil.2:12).*
- *'Want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot het verkrijgen van de zaligheid, door onze Heere Jezus Christus' (1Thess.5:9).*
- *'Die in de kracht van God bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in den laatste tijd' (1Petr.1:5).*
- *'Verkrijgende het einde van uw geloof, namelijk de zaligheid der zielen' (1Petr.1:9).*
- *'En, als nieuwgeborene kinderen, wees zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij daardoor zult opgroeien tot zaligheid' (1Petr.2:2).*
- *'En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen?' (1Petr.4:18).*

Behoudenis is allereerst een feit voor iedereen die in de Heere Jezus gelooft. Jezus Christus kwam om mensen te behouden (Joh.3:17). Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld en heeft het eeuwige leven (Joh.3:18; 3:36; 5:24). De behoudenis is een feit en zekerheid op het moment dat je een kind van God wordt.

Behoudenis is echter meer dan alleen een vaststaand feit voor een ieder die gelooft. De apostelen gingen er van uit dat de behoudenis het einde is van een proces; iets wat tot stand gebracht zal moeten worden; het resultaat van de levensheiliging; het proces wat zich voltrekt in het leven van een christen vanaf de wedergeboorte (1Petr.2:2). Het tot stand komen van de behoudenis vergt inspanning. Bij deze betekenis sluit Paulus aan met zijn opmerking in 8:11.